

wordt om de met deze nieuwe methoden bereikte resultaten in cijfers tot uitdrukking te brengen.

Het algemeene onkostencijfer wordt door zooveel factoren beïnvloed, die geheel los van de arbeidsmethoden staan, dat daaraan geen enkele beteekenis in dit opzicht kan worden toegekend.

In het Augustusnummer van het Zeitschrift für Handelswissenschaft und Handelspraxis troffen wij een zeer lezenswaardig artikel over „Kalkulationen im Bankbetriebe” van de hand van Prof. Dr. G. Obst. Deze wijst er op, dat, met uitzondering van de arbitragetransacties, aan de calculatie zoo goed als geen aandacht wordt geschonken, en dat de rente en provisie tarieven „rein gefühlsmäßig” worden bepaald.

Voor al in banken met meerdere bijkantoren is de kostensplitsing uiterst moeilijk, omdat de bijkantoren arbeid voor het hoofdkantoor doen en omgekeerd het hoofdkantoor werk voor de bijkantoren verricht. Bij het Credit Lyonnais te Parijs kwam, in 1902 een calculatie voor die veel gelijkt op de calculatie van industriële ondernemingen die massaproductie hebben. Op het hoofdkantoor was een speciale afdeling, die alle transacties voor de bijkantoren, voor zoover ze door de centrale behandeld moesten worden, verwerkte. De kosten van deze speciale afdeling werden over de gezamenlijke bijkantoren op de volgende wijze omgeslagen. Ieder transactie van een bijkantoor, of het een wisseltransactie, een effectenkoop, of een couponkoop was werd als één eenheid aangenomen, onverschillig het bedrag dat ermede gemoeid was. De kosten per transactie werd verkregen door de totale kosten der speciale afdeling te deelen door het totaal aantal eenheden van alle bijkantoren tezamen, en het aandeel van ieder bijkantoor werd vastgesteld door het aantal transacties te vermenigvuldigen met de kosten per eenheid. Hoe de kosten, die de bijkantoren voor het hoofdkantoor maakten, verrekend werden, wordt niet aangegeven.

De Amerikaansche banken zijn ook reeds een 25-tal jaren bezig met calculaties, die zich echter meer bewegen in de richting van het bepalen welke cliëntenrekeningen voor de bank onvoordeelig zijn; deze rekeningen worden dan zooveel mogelijk afgestooten. Op welke wijze men echter werkt is niet bekend.

In Duitschland is kort geleden een dissertatie verschenen van de hand van W. Hasbach die meent dat een vóórdoorgevoerde kostprijsberekening bij banken mogelijk is, in hoofdzaak op grond van het feit dat de onmogelijkheid er van nog nooit werd aangeetoond (hetgeen een eigenaardige bewijsvoering is). Hij komt tot vrijwel analoge uitspraken als de schrijvers over kostprijsvraagstukken bij industriële bedrijven. De beoordeeling van de zuinigheid van het bedrijf, een basis te zoeken voor de te berekenen tarieven, afdelingscalculatie, stukcalculatie, credietcalculatie, rekeningcalculatie worden behandeld. De verdeling der onkosten vindt ook op de bekende wijzen plaats: in verhouding van de ingenomen ruimte, van de tijden etc. etc. Zoo komt de schrijver tot een kostprijs voor iedere transactie.

Prof. Dr. Obst neemt een geheel ander standpunt in. Hij meent dat de banken niet meer in een positie zijn, dat zij van iedere transactie de opbrengst tegenover de kosten behoeven te plaatsen, want dat zij een andere functie, in het verkeer bekleeden dan alleen winstmaken. Hij meent dat een vóórdoorgevoerde kostprijsberekening de onkostenrekening noodeloos zou verzwaren en ook bestrijdt hij de meening dat de kostprijsberekening bij banken een andere beteekenis zou hebben dan alléén om tot een beoordeeling te kunnen komen van de zuinigheid van het bedrijf. Obst vindt het belangrijk dat de banken, door het invoeren van arbeidbesparende methodes en door het gebruik van machines de kosten zooveel mogelijk drukken.

Het is ons bekend dat een onzer grootste bankinstellingen zich reeds geruimen tijd met vóórdoorgevoerde kostprijsberekeningen

bezig houdt. Zou het niet mogelijk zijn dat één onzer lezers eens iets mededeelde van hetgeen hier in Holland op dit gebied reeds bereikt is?

Efficiëntie in IJzergieterijen

In „De Ingenieur” van 9 Januari j.l. schreef Prof. Dr. D. Dresden onder reisindrukken van een bezoek aan de mechanische industrie van de V. S. o.a.

Voor het poetsen van gietstukken gebruikt men hoe langer hoe meer de installaties met water onder hoogen druk. In afzonderlijke gepantserde kamers wordt het gietstuk op een draaitafel gezet en door stralen die met een druk van 30 atmosfeer uit zware mondstukken spuiten wordt alles verwijderd, met inbegrip van zware steunijzers enz. Bij Allis Chalmers poetst men nu met 22 man evenveel (300 ton per dag) als vroeger met 125 man.

HET ONDERSCHIED TUSSEN DE VERANTWOORDELIJKHEID IN DE UITOEFENING VAN DE PRIVATE EN DE PUBLIEKE TAAK VAN DEN ACCOUNTANT.

Op 13 Mei j.l. werd voor de Amsterdamsche Vereeniging van Assistenten van het Nederlandsch Instituut van Accountants een debat-avond gehouden over bovenstaand onderwerp tusschen de heeren R. A. Dijker en Dr. A. Sternheim, die hun standpunt in resp. 12 en 10 stellingen hadden vastgelegd, welke wij hieronder laten volgen.

Stellingen

van Dr. A. STERNHEIM

1. De bezwaren, ingebracht tegen de methode van „De Accountantsecontrole” betreffen niet de paedagogische beteekenis doch uitsluitend de vraag of deze practisch toepassing kan vinden.

2. De bedoeling van „De Accountantsecontrole” is den aanstaanden accountant consequenties bij te brengen, die er verbonden zijn aan den arbeid van den accountant, welke ten grondslag ligt aan een door hem aanvaarde verantwoordelijkheid.

3. Het onder bepaalde omstandigheden niet kunnen aanvaarden dezer consequenties in wat men noemt „de praktijk”, zijn op zichzelfstaande problemen, waaromtrent de practisch werkende accountant tot een redelijke oplossing moet komen. Het principieele, waaruit de consequenties voortvloeien, blijft echter onaangetaast.

4. Hoe grondiger de aanstaande accountant den objectieven beroepseisch machtig is, hoe minder moeilijk het hem zal vallen om een vitale oplossing te vinden der moeilijkheden, welke de praktijk biedt.

5. Er zijn wel bezwaren tegen „De Accountantsecontrole” in te brengen in zooverre meerdere opvattingen tot verzet uitlokken, maar de bezwaren zijn op zichzelf niet in een algemeen verband te formuleeren. Men zou dus geen leergang van de ac-

countantscontrôle kunnen samenstellen, waarin die bezwaren systematisch ondervangen zijn.

6. De beteekenis van den accountant als deskundige hangt samen met de waarde, die in het publieke leven aan zijn arbeid en aan zijn oordeel gehecht wordt. Deze beteekenis wordt voor de leden van N. I. v. A. nader bepaald door de standing die de Vereeniging heeft. Deze standing hangt samen met haar onderwijsbemoeiingen (Reglement der examens) met haar rechtspleging (Raad van Discipline en Raad van Tucht) en met haar opvattingen ter zake beroepsuitoefening (Reglement van Arbeid).

7. Bij al deze bemoeiingen wordt geen onderscheid gemaakt tusschen de uitoefening „in publieke” en in „private taak”.

8. De positie van het N. I. v. A. brengt mede, dat zij een verantwoordelijkheidsbegrip bij haar aanstaande leden ontwikkelt, ongeacht, de bezwaren die de uitoefening van den arbeid van den accountant onder bepaalde omstandigheden medebrengt. Alleen daardoor kan aan het begrip deskundige een positieve beteekenis worden gehecht.

9. Alle arbeid, die de accountant qualitate qua verricht laadt op hem de verantwoordelijkheid van deskundige, die voor ieder geval op zichzelf moet worden ondervangen.

10. De zoogenaamde leer van het opgewekte vertrouwen is verwerpelijk, omdat zij oorzaak en gevolg van de deskundigheid van den accountant verwacht.

Stellingen ¹⁾

van den Heer R. DIJKER

1. De werkzaamheden, welke door het meerendeel der accountantskantoren in Nederland worden verricht, kunnen worden verdeeld in:

a. die waarbij de verantwoordelijkheid van den accountant niet is een zaak tusschen hem en zijn opdrachtgever alleen, maar automatisch er een tusschen hem en derden-belanghebbenden en derden niet-belanghebbenden (no. 18).

b. en die, waarbij de verantwoordelijkheid van den accountant, zoowel juridisch als feitelijk, is een zaak tusschen hem en zijn opdrachtgever alleen.

2. De verantwoordelijkheid van den accountant wordt automatisch en zaak tusschen hem en derden-belanghebbenden en derden niet-belanghebbenden, wanneer de accountant:

a. zijn handteekening onder een jaarrekening plaatst;

b. een accountantsverklaring afgeeft;

c. of ook slechts toestaat, dat zijn naam en hoedanigheid in verband met de jaarrekening of met de onderneming wordt gepubliceerd.

De werkzaamheden, welke de basis moeten vormen, waarop de verantwoordelijkheid hier bedoeld kan worden aanvaard (no. 7), zullen hier verder worden aangeduid als behorende tot „de publieke taak” van den accountant.

¹⁾ De nummers verwijzen naar het werk van Dr. A. Sternheim „De accountants-contrôle.

3. In alle gevallen waar de arbeid van den accountant alleen tot doel heeft den opdrachtgever in zijn werkzaamheden of zijn beheer bij te staan (no. 199, 3de alinea) en de accountant dientengevolge geen jaarrekening onderteekent, geen accountantsverklaring afgeeft, maar zich bepaalt tot een verslag of rapport omtrent de door hem verrichte werkzaamheden, blijft de verantwoordelijkheid begrensd tusschen den opdrachtgever en den accountant alleen.

De werkzaamheden van den accountant, welke hier worden bedoeld, zullen wij aanduiden als te behooren tot „de private taak” van den accountant.

Tot deze werkzaamheden behooren o.m. het voeren van administratiën of van een hoofdboekhouding, het verleen van hulp bij het bijwerken van een boekhouding, het controleeren van een bepaald onderdeel van de administratie, een zelfstandig balansonderzoek (no. 206), het geven van adviezen e.d.

4. Aan het rapport of verslag, dat de accountant in „de private taak” van de door hem verrichte werkzaamheden geeft, moeten worden gesteld de eischen:

a. dat er duidelijk de opdracht en hare beperking uit blijkt;

b. dat uit de conclusie duidelijk blijkt of en in hoeverre de accountant zich aansprakelijk kan stellen voor de juistheid van de cijfers in het rapport vermeld.

5. In „de publieke taak” kan de accountant zich geen beperking in zijn opdracht door den opdrachtgever laten opleggen en zulks omdat zijn verantwoordelijkheid zich verder uitstrekt dan tot den opdrachtgever alleen. Een voorbehoud bij de onderteekening of de verklaring kan dientengevolge nimmer haar oorzaak vinden in een beperking van de opdracht.

In de „private taak” kan de accountant elke beperking aanvaarden, mits natuurlijk door die beperking zijn werkzaamheden niet worden gemaakt tot een sinecure, en als zoodanig zijn in strijd met de waardigheid in zijn beroep.

6. Ten opzichte van de grenzen van de aansprakelijkheid van den accountant zijn bekend de volgende opvattingen:

a. Prof. *Limperg*. De accountant is door het enkele feit, dat hij een opdracht aanvaardt, altijd en ten volle aansprakelijk. Die aansprakelijkheid wordt slechts begrensd door het mensche-lijk kunnen (7). Deze meening is voor het eerst gepubliceerd door *Schilder* en is door Dr. *Sternheim* in zijn werk „Accountants-contrôle” aanvaard.

b. *Dijker*. De onderscheiding tusschen „de publieke” en „de private taak” als gesteld onder no. 1 t/m. 3 met een aansprakelijkheid als onder a voor „de publieke taak” en een aansprakelijkheid welke niet verder strekt, dan den inhoud van het onderteekende stuk voor „de private taak”.

c. *James Polak*. De accountant kan zich altijd een beperking in zijn controle laten welgevalen, indien hij maar van die beperking, of het daaruit voortvloeiende voorbehoud, bij zijn onderteekening of verklaring melding maakt en in gemoede overtuigd is, dat de stukken in hun geheel juist zijn. (Zie het artikel „Voorbehoud” in het M. A. B. 1e jr. no. 7.).

d. *Nederlandsch Instituut van Accountants*. Elk voorbehoud is geoorloofd, dus ook dat, hetwelk een absolute, aan den accountant bekende, onjuistheid in het stuk verbergt.

7. Theoretisch is gemakkelijk te verdedigen de wenschelijk-

heid, dat de accountant zich altijd zal bepalen tot de uitoefening van hetgeen ik noem „de publieke taak”.

Indien dit zou kunnen geschieden, zou het onderscheid tusschen publieke taak en private taak geen zin hebben en het verantwoordelijkheidsbegrip onder a bedoeld algemeen kunnen worden aanvaard.

Op wellicht enkele uitzonderingen na, worden evenwel door alle Nederlandsche accountantskantoren werkzaamheden verricht, als hierboven gesteld te behooren tot de „private taak” met de daaraan verbonden consequentiën wat betreft de aansprakelijkheid.

Het is niet te voorzien dat de ontwikkeling van ons vak er toe zal leiden, dat alle accountants zich binnen niet al te langen tijd in hun practijk tot de publieke taak zouden willen en kunnen gaan bepalen.

Het Nederlandsche Instituut van Accountants staat haar leden nog steeds een veel grooter vrijheid tot en ernstige pogingen om de aansprakelijkheid te verscherpen, b.v. in den geest als door den heer *James Polak* bedoeld zijn nimmer genomen.

Op basis van het onder het voorgaande nummer gestelde, concludeer ik:

a. dat een contrôleleer, welke is gebouwd op de onder a genoemde stelling voor de uitoefening van het vak van beperkt nut kan zijn en leidt tot verschil tusschen theorie en practijk die op zijn beurt tot onwaarschijnlijkheid voeren kan.

b. dat een onderscheiding tusschen de publieke taak en de private taak zich aansluit bij de practijk en op die basis de aansprakelijkheid van den accountant beter kan worden geregeld dan wanneer de regeling beider soort werkzaamheden moet omvatten en dientengevolg noodwendig voor de eerste te „slap” en voor de tweede te „sterk” zullen worden bevonden met het gevolg, dat de geheele regeling in de practijk wordt genegeerd.

9. De oplossing van het vraagstuk Nederlandsch Instituut van Accountants 1922 B. No. II voorkomende in het werk van Dr. *Sternheim* onder no. 287 is onjuist, ad 6/7. Hier ligt m.i. natuurlijk juist het criterium. De vraag of het een onderzoek al dan niet moet dienen om te komen tot een publicatie van de resultaten van dat onderzoek, zou voor mij beslissend zijn. Dr. *Sternheim* zou in zijn systeem hier hebben kunnen verwijzen van no. 199 3de alinea en 200 laatste alinea.

De brief op blz. 117 is misleidend door onvolledigheid. Het Reglement van Arbeid van het Nederlandsch Instituut van Accountants staat wel degelijk toe deze contrôle te aanvaarden, mits slechts bij de ondertekening een daaruit voortvloeiend voorbehoud wordt gemaakt.

10. Bij de oplossing van het vraagstuk Nederlandsch Instituut van Accountants 1924 B. no. II kan men de navolgende stellingen verdedigen:

a. Volgens 6a kan de beperkte opdracht niet worden aanvaard;

b. volgens 6b kan de beperkte opdracht niet worden aanvaard, omdat het hier geldt een opdracht van een gemeentebestuur, dat van de aanstelling van een accountant aan den Raad heeft kennis te geven en van welke mededeeling aan den Raad, derden hebben kunnen kennis nemen. De naam van den accountant is en wordt in verband met de jaarrekening publiek genoemd en daarvoor hebben wij hier te maken met een opdracht de publieke taak.

c. volgens 6c en d kan de beperkte opdracht wel aanvaard worden.

11. De aansprakelijkheid, zooals die is „begrensd” bij de

oa zal nimmer kunnen worden aanvaard door die accountants, lid van het Nederlandsch Instituut van Accountants, welke in ambtelijk verband werkzaam zijn als: bankaccountants, belastingaccountants e.d.

De voorstanders van een regeling van de aansprakelijkheid, als bedoeld bij 6a zijn in verzuim, wanneer zij die regeling niet laten voorafgaan door een scheiding tusschen de aansprakelijkheid van een „public-accountant” en een „ambtelijk-accountant”.

Een dusdanige scheiding wordt mogelijk in het vraagstuk Nederlandsch Instituut van Accountants 1924 B. no. I vóórdersteld, ze is evenwel tot dusver onbekend en in de reglementering van de aansprakelijkheid van de accountantsverenigingen en in de Nederlandsche vakliteratuur.

12. Uit het gestelde onder de nummers 6, 7, 8 en 10 kan blijken, dat ten opzichte van de grenzen van de verantwoordelijkheid van den accountant van het Instituut van Accountants geen eenheid maar eerder verdeeldheid en verwarring heerscht.

Men kan die verdeeldheid *verklaren* uit de ontwikkelingsphase, welke het beroep doormaakt, maar kan het voortbestaan van die verwarring daarmee niet *verdedigen*.

Een herziening van het Reglement van Arbeid van het Nederlandsch Instituut van Accountants is een dringende eisch.

Aan de hand van deze stellingen verdedigden beide heeren nader hun standpunt, waarover zich een debat ontwikkelde.

Uit een ons toegezonden uitvoerig verslag van dit debat blijken ons evenwel geen nieuwe gezichtspunten omtrent deze kwestie naar voren te zijn gebracht, weshalve wij volstaan met de stellingen, door beide debaters ingediend, hier te publiceren.

VRAGENBUS

Vragen omtrent onderwerpen, die voor den accountant in de uitoefening van zijn beroep van belang kunnen zijn, kunnen worden ingezonden bij den Secretaris van de Redactie.

De Redactie is bereid de grenzen, waarbinnen de vragen, die voor beantwoording in aanmerking komen, zoo ruim mogelijk te stellen, zoodat zowel die van juridischen, als die van bedrijfshuishoudkundigen aard daar binnen vallen, mits de vragen slechts blijven binnen het gebied, dat het blad dienen wil.

De beantwoording geschiedt door één der medewerkers of redactieleden individueel, zoodat de antwoorden niet mogen worden geacht steeds de meening der Redactie in haar geheel weer te geven.

Vraag 5.

Mag de Dividend en Tantiëmebelasting ten laste van het bedrijf worden geboekt?

Zooals bekend, is de wetsbepaling dat de Dividend- en Tantiëmebelasting moet worden verhaald op de Directeuren, commissarissen e.a. ieder voor hun deel, komen te vervallen.

Alhoewel deze wetswijziging allermintst beoogt te bepalen dat voortaan deze belasting moet of zelfs maar mag drukken op de vennootschap, zal zij zeer waarschijnlijk tot gevolg hebben, dat menig Bestuur eener N.V. voortaan de belasting over de Dividenden en Tantiëmes eenvoudig als bedrijfslast voor de vennootschap boekt.

In dit verband veroorloof ik mij de volgende vragen te stellen: